

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL CENTRUMEILAND IJBURG

Bouw en ontwikkeling

Definitief

VERANTWOORDING

Opdrachtgever: Gemeente Amsterdam
Contactpersoon: A. Timisela
Adres: Weesperstraat 430
1018 DN Amsterdam
Tel: +31652621960
E-mail: A.Timisela@Amsterdam.nl

Uitvoering: Adviesbureau E.C.O. Logisch
Adres: Waaier 64
2451 VW Leimuiden
Tel: 0172 576072
E-mail: algemeen@eco-logisch.com

Auteur: ing. S. van Lieshout
Kwaliteitscontrole: ing. M. Bouma

Projectcode: IBEC1814
Status: Definitief
Datum: 11-4-2019

Adviesbureau E.C.O. Logisch werkt volgens de kwaliteitsnormen van het Netwerk Groene Bureaus. Dit netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. De deskundigen werkende bij Adviesbureau E.C.O. Logisch voldoen hierdoor aan de volgens het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gestelde eisen.

Adviesbureau E.C.O. Logisch is aangesloten op de Nationale Databank Flora en Fauna en heeft daarmee toegang tot de meest volledige natuurgegevens in Nederland.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Leeswijzer	5
2 Werkwijze	6
2.1 Totstandkoming ecologisch werkprotocol	6
3 Werkgebied, ingreep en planning	7
3.1 Werkgebied.....	7
3.1.1 Gebiedsomschrijving	7
3.1.2 Natuurwaarden	7
3.2 Ingreep.....	8
3.3 Planning.....	8
4 Ecologische maatregelen	9
Bronnenlijst	11
Fotobijlage	12

SAMENVATTING

De gemeente Amsterdam is voornemens om werkzaamheden uit te voeren in het projectgebied "Centrum-eiland" op IJburg te Amsterdam. De werkzaamheden bestaan uit bouwwerkzaamheden en ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder vallen onder andere grondverzet, maaiwerkzaamheden, aanleg van stort-/zetstenen oevers en het bouwen van woningen. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. Om te kunnen handelen conform de regels van de Amsterdamse gedragscode Flora- en faunawet is voorliggend werkprotocol opgesteld. Het ecologisch werkprotocol is opgesteld aan de hand van de resultaten van veldbezoeken van ing. S. van Lieshout, Adviesbureau E.C.O. Logisch. Hierbij is een habitatscan uitgevoerd om te bepalen voor welke flora en fauna geschikt habitat aanwezig is. In tabel 1 is een samenvatting van de te nemen maatregelen weergegeven. In de fotobijlage staan foto's weergegeven van de ter zake doende soorten.

Tabel 1: Maatregelen

Soort	Maatregel
Ringslang	Monitoring - bij aanwezigheid aanvullende maatregelen
Rugstreepad	Monitoring - bij aanwezigheid aanvullende maatregelen
Algemene broedvogels	Monitoring & voorkomen verruiging
Oeverzwaluw	Monitoring & voorkomen aanwezigheid steilwanden
Vissen	Vis afvangen voor verwijdering van stortsteen uit oevers
Mosselbanken	Bij werkzaamheden in het natte profiel gebruik maken van slibschermen, monitoring van gezondheid mosselpopulatie d.m.v. duikploeg en volcontinue monitoren van vertroebeling
Vrijgestelde algemene amfibieën en zoogdieren	Indien aanwezig meldingsplicht voor aanvang werkzaamheden

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Amsterdam is voornemens om werkzaamheden uit te voeren in het projectgebied "Centrumeiland" op IJburg te Amsterdam. De werkzaamheden bestaan uit bouwwerkzaamheden en ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder vallen onder andere grondverzet, maaiwerkzaamheden aanleg van stort-/zetstenen oevers en bouwen van woningen. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. Om te kunnen handelen conform de regels van de Amsterdamse gedragscode Flora- en faunawet is voorliggend werkprotocol opgesteld. Het ecologisch werkprotocol is opgesteld aan de hand van de resultaten van veldbezoeken van ing. S. van Lieshout, Adviesbureau E.C.O. Logisch. De veldbezoeken zijn uitgevoerd op diverse data in 2018. Hierbij is een habitatscan uitgevoerd om te bepalen voor welke flora en fauna geschikt habitat aanwezig is.

In 2017 is door Bureau Waardenburg bv verkennend natuuronderzoek voor "IJburg tweede fase" uitgevoerd middels een Natuurtoets. Uit de natuurtoets is gebleken dat in het projectgebied geen vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten voorkomen en dat hiermee effecten op beschermde soorten zijn uitgesloten. Een aandachtspunt met betrekking tot die conclusie is dat wel de mogelijkheid bestaat dat beschermde soorten het projectgebied koloniseren. Maatregelen om dit scenario te voorkomen of mee om te gaan, staan beschreven in onderhavig werkprotocol.

1.2 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 staat de werkwijze beschreven. Hoofdstuk 3 bestaat uit een omschrijving van het werkgebied, de geplande ingreep en de planning van de werkzaamheden. In hoofdstuk 4 worden de te treffen maatregelen omschreven. Foto's van relevante soortgroepen staan in de bijlage weergegeven.

2 WERKWIJZE

2.1 TOTSTANDKOMING ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

Om te kunnen handelen conform de regels van de Amsterdamse gedragscode voor flora en fauna is voorliggend werkprotocol opgesteld. Het ecologisch werkprotocol is opgesteld aan de hand van de resultaten van veldbezoeken van ing. S. van Lieshout, Adviesbureau E.C.O. Logisch. De veldbezoeken zijn uitgevoerd op 23-05-2018 en tweewekelijks in de maanden juni-oktober. Hierbij is een habitatscan uitgevoerd om te bepalen voor welke flora en fauna geschikt habitat aanwezig is. De NDFF is geraadpleegd op 15-06-2018. De gegevens worden continu geactualiseerd en bijgewerkt.

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld volgens de "Toelichting op formats natuurproducten planvorming en engineering" (Anoniem, 2018). De Gedragscode Flora- en faunawet gemeente Amsterdam (Anoniem, 2009) dient daarnaast van toepassing te worden verklaard op deze werkzaamheden.

De gedragscode is nog gebaseerd op de Flora- en faunawet. Sinds januari 2017 is de Flora- en faunawet echter vervangen door de Wet natuurbescherming. Een nieuwe gedragscode is in concept ingediend, maar nog niet goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De huidige gedragscode is daarom nog steeds gericht op soorten die voorheen beschermd waren onder de Flora- en faunawet. Indien de nieuwe gedragscode wordt goedgekeurd dient het ecologisch werkprotocol mogelijk aangepast te worden.

3 WERKGEBIED, INGREEP EN PLANNING

3.1 WERKGEBIED

3.1.1 GEBIEDSOMSCHRIJVING

Op afbeelding 1 staat het huidige werkgebied weergegeven. Het projectgebied beslaat het huidige landoppervlak en oevers, een zone aan de noordzijde waar een schiereiland gerealiseerd wordt en het huidige land waar de toekomstige bruggen tussen Haveneiland en Centruimeiland gerealiseerd worden. Op afbeelding 2 is weergegeven wat het uiteindelijke ruimtegebruik zal zijn en wat daardoor de uiteindelijke grenzen van het werkgebied zijn (Ruimte en duurzaamheid, team Zuidoost / IJburg / Oost, 2015).

Afbeelding 1: Huidig werkgebied

Afbeelding 2: Toekomstige ligging eilanden

Het huidige werkgebied bestaat uit opgebracht zand, stortstenen oevers en een pioniersvegetatie. De vegetatie bestaat voornamelijk uit wilgenopslag, riet en lisdodde. Deze begroeiing bevindt zich vooral in de lager gelegen oeverzones. Ook planten als luzerne, melganzevoet en zandkool komen voor in het projectgebied op drogere plekken. De rietorchis is op enkele plekken eveneens aangetroffen. In enkele zones in het westelijke deel is door successie een meer grassige vegetatie ontstaan. Het overgrote deel van het projectgebied bestaat uit bouwrijpe kavels en gronddepots. Op afbeelding 3 t/m 6 staat een impressie van het werkgebied weergegeven.

3.1.2 NATUURWAARDEN

In het werkgebied kan geschikt habitat ontstaan voor beschermde soorten (Hille Ris Lambers, 2017). Tijdens de veldbezoeken is bekeken of en waar geschikt habitat voor beschermde soorten aanwezig is of kan ontstaan tijdens de werkzaamheden.

Ringslang

In ontstane vegetatiestructuren en langs de oevers kan de ringslang voorkomen. Incidenteel voorkomen in de vorm van foerageren en migreren wordt verwacht. In een later stadium van de realisatie kan ook vestiging plaatsvinden.

Rugstreepad

In laagtes die kunnen ontstaan bij de werkzaamheden kunnen plassen ontstaan welke een geschikt voortplantingsbiotoop voor de rugstreepad kunnen vormen. Visloze ondiepe poelen warmen snel op en vormen een optimaal voortplantingsbiotoop voor de rugstreepad.

Oeverwaluw

Bij vergravingen kunnen steile taluds en kuilen ontstaan waarin oeverwaluwen een geschikte nestlocatie kunnen vinden. In steile taluds worden nestgangen gegraven door de oeverwaluw, waarin zij aan het eind van de gang een nestkamer creëren om in te broeden.

Algemene broedvogels

Het projectgebied biedt geschikt broedbiotoop voor algemene broedvogels zoals de kleine plevier, meerkoet, scholekster en witte kwikstaart. In 2018 zijn reeds twee broedgevallen van de meerkoet en een territorium van de kleine plevier en scholekster waargenomen.

Algemene vissoorten / ringslang

In de oeverzones is voornamelijk een zandbodem aanwezig. Daarnaast zijn veel oeverzones ondiep. In de structuurrijke zones van de oever is geschikt leefgebied voor de rivierdonderpad en algemene vissoorten aanwezig. Waar de oevers enigszins begroeid zijn, kan het gebied gekoloniseerd worden door de ringslang. Broeihopen of permanente vestigingsplaatsen voor de ringslang zijn niet aanwezig, het dient te worden voorkomen dat deze ontstaan.

Mosselbanken

Ter compensatie van verloren mosselbanken, zijn enkele nieuwe mosselbanken aangelegd in de omgeving van het werkgebied. De mosselbanken dienen als voedsel voor duikeenden, welke voor het Natura 2000-gebied zijn aangewezen als prioritaire soorten. Dit betreft de brilduiker, kuifeend, meerkoet, tafeleend en topper. Bij de werkzaamheden kan mogelijk verslibbing van de mosselbanken optreden. Dit dient te worden voorkomen.

Afbeelding 3 en 4: Impressie werkgebied

Afbeelding 5 en 6: Impressie werkgebied

3.2 INGREEP

Er zullen diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. Een deel van de werkzaamheden heeft mogelijk effecten op aanwezige flora en fauna. Uit onderstaand overzicht betreft dit grondverzet, maaien, verwijderen stenen onder water en nieuwbouw. Andere fysieke werkzaamheden kunnen eveneens leiden tot bijvoorbeeld verstoring van broedgevallen van vogels. Met name de maaiwerkzaamheden en het verwijderen van stortsteen hebben mogelijk effecten op flora en fauna. In tabel 2 staat indicatief weergegeven welke werkzaamheden mogelijke effecten op soort(groep)en hebben.

Tabel 2: Werkzaamheden en soorten

Werkzaamheden	Mogelijke betrekking op soorten
Maaien	Broedvogels Rugstreppad Ringslang Algemene amfibieën
Verwijderen stenen onder water	Algemene vissoorten Broedvogels
Grondverzet	Broedvogels Rugstreppad
Aanleg oevers	Broedvogels Rugstreppad
Nieuwbouw	Broedvogels Rugstreppad

3.3 PLANNING

Vanaf 2019 wordt de aanleg van nieuwe bebouwing gestart. De werkzaamheden zullen enkele jaren gaan duren.

4 ECOLOGISCHE MAATREGELEN

In tabel 3 staan de te nemen ecologische maatregelen per soort(groep) weergegeven.

Tabel 3: Ecologische maatregelen

Soort	Rugstreepad
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: <ul style="list-style-type: none"> - Monitoren van aanwezigheid (recente verspreiding en pioniersbiotoop maken kolonisatie van het bouwterrein door deze soort mogelijk); - Voorkomen dat geschikt voortplantingswater (plassen, ondiepe poelen) ontstaat door de vorming van dit soort wateren te voorkomen; - Eventueel voorkomen van kolonisatie projectgebied door uitrasteren van het werkgebied met een amfibiekerend raster; - Bij aanwezigheid van de rugstreepad, werk ter plaatse stil leggen en rugstreepadden afvangen en verplaatsen naar compensatiegebied (ontheffingsplichtig).
Periode	Voortplanting april - juli. Overwintering oktober - maart.
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch rugstreepadden worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van de rugstreepad ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan de rugstreepad te voorkomen.
Soortgroep	Algemene broedvogels
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: <ul style="list-style-type: none"> - Bij werkzaamheden in het broedseizoen (periode) (Twee)wekelijks monitoren van aanwezigheid broedgevallen in het werkgebied; - Projectgebied ongeschikt houden voor algemene broedvogels door voorkomen van verruiging en ontstaan van vegetatiestructuren; - Mogelijk het voorkomen van vestiging broedgevallen van Kievit, kleine plevier, meeuwensoorten en scholekster door dagelijkse activiteit in het gebied, gebruik van linten of andere maatregelen.
Periode	Broedseizoen (circa maart - augustus)
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch broedgevallen van vogels worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van broedvogels ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan het broedgeval te voorkomen
Soort	Oeverwaluw
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: <ul style="list-style-type: none"> - Voorkomen dat oeverwaluw zich vestigt in steilranden in de periode maart - september door zandopslag en ontgravingen in een verhouding flauwer dan 1:2 (45 graden) te houden; - (Twee) wekelijks monitoren van aanwezigheid broedgevallen in het werkgebied.
Periode	Broedseizoen (circa maart - september)
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch broedgevallen van de oeverwaluw worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van broedvogels ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen worden hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan het broedgeval te voorkomen
Soortgroep	Algemene vissoorten (waaronder kleine modderkruiper en rivierdonderpad)
Mitigerende	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische

maatregelen	<p>volgorde:</p> <p>Bij afgravingen van stortstenen oevers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorafgaand aan de werkzaamheden de vis afvangen middels elektrovisserij; - Vis dient verplaatst te worden naar geschikt habitat ruim buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden; - Afvangen van vis dient plaats te vinden bij temperaturen boven 0° Celsius en onder 25° Celsius ; - Werkzaamheden worden in één richting uitgevoerd (richting open water) zodat eventueel aanwezige vis voor de werkzaamheden kan uitvluchten.
Periode	Hele jaar, bij voorkeur tussen 15 juli en december afvangen.
Onverwachte aanwezigheid	Indien tijdens werkzaamheden onverhoopt toch zwaar beschermde vissoorten worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct te worden gestaakt en wordt een deskundige op het gebied van vissen ingeschakeld. De werkzaamheden kunnen hervat, wanneer de deskundige een bevredigende oplossing heeft gevonden om schade aan het broedgeval te voorkomen.
Soortgroep	Ringslang
Mitigerende maatregelen	De mitigerende maatregelen welke uitgevoerd dienen te worden omvatten in chronologische volgorde: <ul style="list-style-type: none"> - Monitoren van aanwezigheid ringslang in het werkgebied; - Projectgebied ongeschikt houden voor de ringslang door voorkomen van verruiging, ontstaan van vegetatiestructuren én voorkomen van aanwezigheid opeenhopingen van vegetatie welke als broeihopen kunnen fungeren.
Periode	Actief seizoen maart - oktober.
Soort	Duizendknopen
	Bij aantreffen dient de aanwezigheid van de Japanse-, Boheemse- of Sachalinse duizendknoop door te worden gegeven..
Soort	Mosselbanken
	Bij grondverzet of werk aan oevers en in water dient een slibscherm te worden gebruikt om verslibbing van de mosselbanken te voorkomen. Daarnaast dient monitoring van gezondheid van de mosselpopulatie te worden uitgevoerd d.m.v. een duikploeg en dient er volcontinue monitoring van vertroebeling plaats te vinden.
Expert begeleiding	<p>De bovenstaande handelingen vinden plaats onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de betreffende soort(groep).</p> <p>De te raadplegen deskundige is: ing. Stefan van Lieshout Ecoloog bij Adviesbureau E.C.O. Logisch e-mail: stefan@eco-logisch.com tel.: 06-24808027</p> <p>Door meer dan 13 jaar werkzaam te zijn als ecoloog voor Adviesbureau E.C.O. Logisch en uitgebreide ervaring te hebben opgedaan met ecologische begeleidingsprojecten en soortinventarisaties van de soortgroepen amfibieën, broedvogels en vissen, is deskundigheid verkregen.</p>

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:

- hij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- hij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- hij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

BRONNENLIJST

Anoniem, gemeente Amsterdam, versie 16 mei 2018. Toelichting op formats natuurproducten planvorming en engineering.

Anoniem, gemeente Amsterdam, versie 15, 2009. Gedragscode Flora- en faunawet gemeente Amsterdam.

Dienst regelingen, 12 juli 2012. Beslissing op uw aanvraag Ruimtelijke ingrepen FF/75C/2011/0410.

Lieshout, S. van, 2018. Adviesbureau E.C.O. Logisch. Logboek ecologische begeleiding Centrumeiland IJburg IBEC1814.

Hille Ris Lambers, I., 2017, Bureau Waardenburg kenmerk 16-611. Samenvatting natuurtoets en BPRW-toets IJburg tweede fase.

Ruimte en duurzaamheid, team Zuidoost / IJburg / Oost, 17 december 2015. Ruimtelijke onderbouwing ten behoeve van de volgende activiteit in IJburg tweede fase: Het realiseren van een tijdelijk surfstrand aan de noordzijde van de Pampuslaan, Centrumeiland.

Slaterus,R., 2017. SOVON-rapport 2017/64: Overwinterende watervogels rondom IJburg in 2016 / 17.

Internet:

Nationale Databank Flora en Fauna
<https://maps.amsterdam.nl/florafaua/>

Bijlage 1: Fotobijlage

Afbeelding 7: Nest van de kievit

Afbeelding 8: Ringslang

Afbeelding 9 en 10: Oeverwaluw nestlocaties overzicht

Afbeelding 11 en 12: Nestgangen oeverwaluw

Afbeelding 13 (boven): Voortplantingswater rugstreeppad

Afbeelding 14 en 15: Rugstreeppad

